

Jó Pajtás

2020. IV. 30.

74. évf., 16. szám

Fotó: Dávid Csilla

Figura Terézia és Gábiel

Anya csak egy van!

Anyaversek/versenyák

Akiket megihletett a járványügyi helyzet

Kihívás – Híres festmények újragondolva

A karantén idején számos múzeum online térré alakult, így mintegy 1200 kiállítást végigjárhatunk virtuálisan a Google Arts&Culture felületének köszönhetően. Zavartalanul bejárhatod Párizs, Amszterdam vagy más városok híres múzeumainak termeit. A Los Angelesben

található J.Paul Getty Múzeum pedig felhívásában ahhoz ad ötletet, hogy a négy fal között készítsük el kedvenc műalkotásainkat, az otthonunkban megtalálható tárgyak segítségével.

Te is kipróbálnád? Küldd el nekünk műalkotásodat!

Monet híres, 1875-ös festményének (Nő esernyővel) mását anyja és fia készítette

Viktor Vasnetsov Alyonushka (1881) című műve egészen új elemekkel...

John William Waterhouse Psyche című festménye valódi műalkotásként született újjá

A kilencéves Thea Fernandes is modellt állt otthonában, hogy elkészüljön róla Felice Casorati egyik híres munkájának mása

Henri Rousseau Tigris a trópusi viharban című híres festménye így mutat rögtönzött otthoni körülmények között

Marius van Dokkum a Viszonzatlan szerelem (2011) címet adta képének

Hadaró Ancsi

Már több mint egy hónapja vagyunk itthon. Nem tudom, ki hogy van vele, de nekem amilyen jó, hogy végre mindannyian együtt lehetünk, annyira idegesítő is, hogy hetek óta csak öcsivel játszhatok. Azt hiszem, eléggé hasonlítunk a Szeleburdi család című könyv szereplőire, amit elolvasva jókat nevettem a vicces történeteken. Amikor aztán végignéztem a saját családomon, már nem is tűnt olyan mulatságosnak a helyzet. Apa épp a nappali sarkában próbált Skype konferenciázni a kollégáival, de öcsi folyton beleugrált a képbe. Anya pánikszzerűen szaladgált a konyha és a szoba között, fél kézzel a vihogó öcsit rángatva, másik kezével a borsóleves felé hadonászva. Én aznap rosszkedvűen ébredtem, ezért a reggeli kakaómmal a kezemben dühösen sétáltam fel-alá, összevesztem a kényeskedő cicámmal, és hangosan csapkodtam az ajtókat magam mögött. Ebben a diliházban talán csak Oszkár, a törpenyúl maradt higgadt, de ő is csak addig, amíg öcsi rá nem támadt, és a hóna alá csapva el nem indult vele a fürdőszoba felé. Ebéd után anya fáradtan rogyott le a kanapéra, hallottam, ahogy apával arról

vitatkoznak, miért is nem költöztünk kertes házba a harmadik emeleti lakás helyett, mert a gyerekeknek, azaz nekünk hiányzik a jó levegő, meg a szaladgálás. Már nagyon bántam a reggeli ajtócsapkodást. Rendbe fogom hozni ezt az elfuserált napot, morgogtam magam elé, és azonnal felhívtam Hajnit, hogy segítsen kitalálni a haditervet. A LCSK (legjobb csajok kupaktanácsa) ezúttal is megtalálta a megoldást. A konyha ajtajára kiírtam, hogy estig tilos a belépés, és a vacsora pontban hétkor találva lesz. Mivel a főzés még nem megy egyedül, sajtos, szalámis és tojásos szendvicset készítettem, és titokban a teraszon terítettem meg. Jó házigazdaként teát is felszolgáltam, sötétedésig felelész vagy merszet játszottunk, és az egész napos rosszkedvünknek már a nyoma sem látszott. Biztosan nem mindig ilyen egyszerű helyrehozni az elromlott dolgokat, de ezen az estén megfogadtam, hogy megpróbálok türelmesebb lenni a többiekkel, akkor is, ha öcsi minduntalan elrejt a Garfield plüssömet. Az idei első hullócsillagot is ezen az estén láttam meg. Naná, hogy kívántam valamit. Ha valóra válik, elmesélem.

Gustav Klimt:
Anyja gyermekeivel

Mécs László

Akárcsak a tulipán

*A tulipán mosolyog,
de mikor elszárad,
hagymája a föld alatt
megtojik egy év alatt
maga mellé hármat.*

*Az anyámat figyelem,
mint egy üdvözültet:
elvirult a szerelem,
anyaság lett, mártíros
s most kotlókat ültet.*

*Napról-napra bejelent
húsz csirkével többet,
számon tartja számukat,
boldog- s engem ez a
szent
kapzsiság megdöbönt.*

*Öt gyereket földre szült
s gondok közt nevelt fel.
Öt gyereke szétrepült
s a teremtés titkában
most is részt vesz kedvvel.*

*Az anyaság örömét
százszor éli újra,
ha virágok özönég
látja nyílni s a csibék
csipognak kibújva.*

*Unokái cinkosa
anyaszigor ellen
szerelmükben. Jobban is
érti, mily kín futkos a
liliomos mellben.*

*A tulipán kelleme
elvirít, de nyáron
megtojik a föld alatt.
Dédunoka kelleme
anyámnak: százhárom!*

Anya csak egy van!

Május első vasárnapja anyák napja

Mostan színes tintákról álmodom

Legszebb a sárga. Sok-sok levelet
e tintával írnék egy kisleánynak,
egy kisleánynak, akit szeretek.
Krikszkrakszokat, japán betűket írnék
s egy kacskaringós, kedves madarat.
És akarok még sok másszínű tintát,
bronzot, ezüstöt, zöldet, aranyat,
és kellene még sok száz és ezer
és kellene még aztán millió:
tréfás-lila, bor-színű, néma-szürke,
szemérmes, szerelmes, riktó,
és kellene szomorú-viola
és téglabarna és kék is, de halvány,
akár a színes kapuablak árnya
augusztusi délkor a kapualján.
És akarok még égő-pirosat,
vérszínűt, mint a mérges alkonyat
és akkor írnék, mindig-mindig írnék,
kékkel húgomnak, anyámnak arannyal.
arany-imát írnék az én anyámnak,
arany-tüzet, arany-szót, mint a hajnal.
És el nem unnám, egyre-egyre írnék
egy vén toronyba, szünes-szüntelen.
Oly boldog lennék, Istenem, de boldog.

Kiszínezném vele az életem.

Szerda Viola anyukájával

Ezt a szép Kosztolányi-verset is a múlt héten hallottam, a táv-
oktatás magyaróráján. Mennyire szerethette a költő az édesany-
ját, ha már arannyal írt volna neki! Mint ahogyan ti is!

Mert anya csak egy van, s nincs olyan gyermek, aki ne azt
mondaná, hogy az övé a legjobb, legszebb, legokosabb anyuka
a világon. Május első vasárnapja az ő napjuk, az anyáké, amikor
őket köszöntjük egy puszival, egy öleléssel, egy rajzzal vagy egy
szál virággal, s nekik ez az egyszerű figyelmesség drágább min-
den kincsnél.

A bácsföldvári és az óbecsei diákokkal arról beszélgettünk,
hogyan vélekednek édesanyjukról, mivel köszöntik őt ezen a
napon.

Ördög Tímea: Az én anyukámat Máriának hívják. Szeretem,
mert mindig fölvidít, mert gyakran mond valami vicces dolgot.
Rá hasonlítok, csak neki szőke a haja, meg kissé teltkarcsú. Sokat
utazunk együtt, mindenfelé jártunk már. Ha karitatív munkát
végez, akkor mindig együtt megyünk, csak akkor nem, ha idő-
seket ápol. Sűrűn szokott varrni. Nagyon szeret kézimunkázni.
Nekem és a testvéremnek segít a tanulásban is. Nemsokára má-
jus első vasárnapja lesz, s felköszöntöm. Sokat gondolkodtam,
hogy mi lenne a megfelelő ajándék. Mivel szeret kézimunkázni,
úgy gondoltam, fonalat fogok venni, amit majd szépen becsö-
magolok. Nagyon remélem, megőrül neki. Oly sok jót tett már
értem, értünk és a családukért!

Kádár Ivett anyukájával

Létay Lajos

Édesanyám, mit segítek?

Édesanyám mit segítek?
Cukrot törjek? Hozzak lisztet?
Mégpörköljem tán a kávé?
Elszaladjak hagymaszárért?
Neked száz és száz a dolgod,
míg ebédünk egybehordod;
míg az asztal megterítve,
csak te fáradsz, te s megint te!
Ámde én nem hagylok téged,
tétlen mint is nézhetnék?
S épp ma van lám neved napja,
hát így üld meg, mosogatva?
Édesanyám, mit segítek,
hogy ne fáradj, légy mind frissebb?
Megtennék én mindent érted,
minden gondtól kímélnélek.
Hogy vidáman élj sokáig,
s ifjan lásd meg unokáid.

Kádár Ivett: Anyukámat Eminának hívják, harmincöt éves. Barna a haja és kék a szeme, akár csak az enyém. Nagyon kedves és figyelmes. Szeretem benne, hogy sokat viccelődik. Mindig segít nekem, és rá mindig mindenben számíthatok. Általában fél

Ördög Tímea és anyukája

Kovács Orsolya anyukájával

napját a konyhában tölti, és szerintem ő főz a világon a legjobban. A spagetti és a kirántott hús a kedvence. Az SP laboratóriumban dolgozik. Május első vasárnapján szeretetem jeléül szép virággal és egy rajzzal köszöntöm.

Szerda Viola: Az én anyám nyugodt, szerető anya. A neve Éva. Vállig erő barna haja és kék szeme van. A Gerontológiai központban dolgozik. Sok mindent megtesz értem, hogy mindenem meglegyen. Mindig megkérdezi, hogy mit főzök. Mivel nagyon szeretem a húsos spagettit, azt készíti el. Ha valamit meglátok, ami tetszik nekem, megbeszéljük, és elmegyünk megvenni. Anyukám a jóra tanít, hogy ha majd nagy leszek, jó anyuka legyen belőlem. Nagyon szeretem, mert ha valami baj van, akkor mindig segít. Megértő, mindent elmondhatok neki. Anyák napján virággal szoktam köszönteni.

Kovács Orsolya: Édesanyámat Anitának hívják, 36 éves, kisé molett. Haja barna, már egy-egy ősz hajszál is található, de ez általában nem látszik, mert befesti. Szeme sötétbarna, szemöldöke és szája vékony. Szeme elég kicsi, ezt én is örököltem tőle. Öltözködésben nincs konkrét stílusa, azt vesz fel, ami tetszik neki. Sokszor ideges, pesszimista, és nagyon aggódik értünk, de én ettől még nagyon szeretem. Ha valamit nem értek, segít, és mindent meg tudok vele beszélni. Jelenleg a bácsföldvári Kostel varrodában dolgozik, ahol autóüléseket varrnak. Nagyon szeret utazni, így a családdal sokszor megyünk el egy-egy kirándulásra. Nálunk a családban nem szokás az ajándékozás, de szeretettel köszöntöm anyák napján, s lehet, hogy majd keresek az interneten egy szép idézetet...

Még ma is ott áll az íróasztalomon az a képeslap, amit valamikor én kaptam a lányomtól, és amin ez a Szabó Magda-idézet áll:

**„Anyámnak nem gyújtottam gyertyát.
A fényt nem lehet megvilágítani.”**

Ez többet jelent nekem még ma is a legdrágább ajándéknál.

Anyukák, nagymamák, dédik napja

Május első vasárnapján ünnepeljük az anyák napját. Biztosan ti is készültök erre a napra, és felköszöntitek majd anyukátokat, de a nagymamáról és a dédiről sem feledkeztek meg! Habár, most kicsit fejtörtést okoz, hogyan köszöntsük fel a nagymamait. Legfejlebb virtuálisan. Mondjunk néhány kedves, köszöntő szót, szavaljunk el egy verset, vagy énekeljük el kedvenc dalukat. De írhattok nekik akár verset vagy egy fogalmazást! Biztosan nagyobb örömet szereztek nekik, mint bármilyen ajándékkal.

Az én anyukám

Az én anyukám Figura Terézia, de mindenki Ziának hívja. Májusban lesz 45 éves. Foglalkozása színésznő.

Kék a szeme, festi a haját különböző színűre, nagyon fehér a bőre, és leég a napon, ha nem vigyáz. Szemüveget hord, amikor olvas és autót vezet.

A jelleme hangos. Jószívú, segítőkész, de szigorú. Megértő, és engem nagyon szeret. Az Újvidéki Színházban dolgozik 22 éve, ugyanott 24 éve vezeti a Diákszínpadot, ahol gyerekekkel foglalkozik. Régen rövid ideig magyar nyelvet tanított, most rádiós és tv-s újságíróknak és bemondóknak tanít beszédtechnikát. Nagyon szeret énekelni, szólóéneket tanult a zenei középiskolában.

Szeretek vele beszélgetni, hülyéskedni, sétálni, medencére menni. Sokat viccelődünk.

Ha felnövök, mivel anyukám szeret utazni, szeretném sok helyre elvinni, mert megérdemli, és mert nagyon szeretem.

**Figura Gábiel, 6. osztály,
József Attila iskola, Újvidék**

Fotó: Dávid Csilla

Figura Terézia és Figura Gábiel

Múzeum online!

Fotó: Szerda Zsófi

A Topolyai Múzeum a digitális térbe költözött! A múzeum Youtube-csatornáján megtekinthetitek a jelenlegi Volt egyszer egy színház című kiállítást, megismerkedhettek Kray Pállal és a Kray-kastély történetével...Te tudad, hogy a Topolyai Múzeum a Kray-kastélyban kapott otthont?! Szemügyre vehetitek a két állandó kiállítását is, amelyek dr. Hadzsi Jánosról és az ő hagyatékáról, valamint a Topolyán feltárt régészeti leletekről szólnak.

A folyamatosan bővülő online múzeumturnéért kövessétek Topolya Község Múzeum Facebook-oldalát, valamint Youtube-csatornáját, amelyet a Muzej opštine Bačka Topola címen találhattok meg. Ne maradj le róla!

T. O.

Rajzos siker

Ahmetagić Hana, a szabadkai J. J. Zmaj iskola 2. osztályos tanulója első helyezett lett egy online rajzpályázaton Új-Zélandon

Sisakos béka az Antarktiszon

Először fedeztek fel a kutatók békafossziliát az Antarktiszon – derült ki egy új tanulmányból.

Az eocén korban élő apró, mindössze 4 centiméter hosszú kétéltű közeli rokonságban áll a Chilében honos Calyptocephalellidae család öt fajával. Ezek a "sisakos békák" a fejük formájáról kapták a nevüket.

Calyptocephalella gayi, a fosszília legközelebbi rokona

A szakemberek az Antarktisz-félsziget csúcánál lévő Seymour-szigetről származó 40 millió éves fossziliákat vizsgálva bukkantak rá az ősbéka csípő- és koponyacsontjaira. Először a csípőcsontot azonosították, és azonnal rájöttek, hogy az eddig felfedezett első antarktisz békával van dolguk. A lelet azt mutatja, hogy a Föld legdélebbi kontinense erdőknek, folyóknak és tavaknak, valamint gazdag állat- és növényvilágnak adott otthont, mielőtt a ma ismert fagyos dzsungellé változott volna. Mindez azt mutatja, hogy egész ökoszisztémák tűnhetnek el a Föld színéről a globális éghajlatváltozás hatására, még hozzá nagyon gyors ütemben, vélik a szakértők. Az Antarktiszon eddig azonosított őskori kétéltűek mind már kihalt családokba tartoznak, a most azonosított békának azonban számos élő rokona van.

Tudtad?

A békák a triász időszakban jelentek meg először, nagyjából 250 millió évvel ezelőtt, megelőzve a dinoszauruszokat.

Intelligens kerékpár

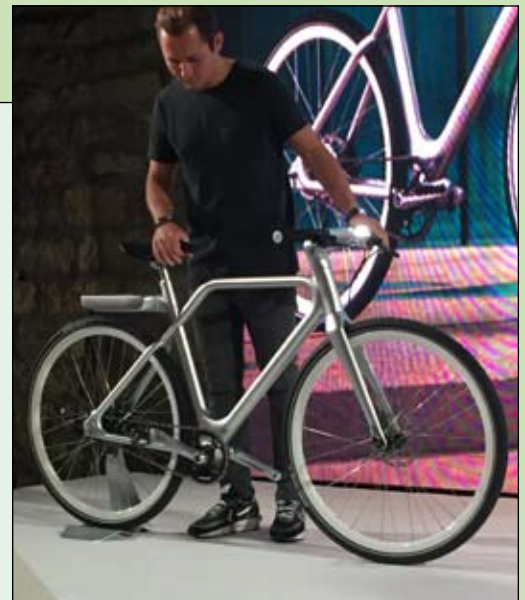
Nem mindennapi bicikli! Akkumulátora két órán belül képes teljesen feltölteni. A kormány pedig nem csupán egy elem a sok közül, hanem egyfajta vezérlőpanel, amelyen a jelszó beírásával kapcsolhatjuk be a kerékpárt, kiválaszthatjuk a menetirány-programokat, vagy beállíthatjuk a navigációs rendszert. A fentiekén kívül a kerékpárt hangos lopásátlóval és irányjelzőkkel látták el. Az Angell Bike-hoz többféle asszisztencia is tartozik: az egyik képes nagyon rövid idő alatt akár huszonöt kilométeres óránkénti sebességre felgyorsítani, egy másik pedig kikapcsolja az elektromos rásegítést, ha csak szimplán sportolni vagyunk. Ami pedig a biztonságot illeti: a képernyőből érkező vibráló fény segít az úton tartani a szemünket, ha pedig valahova letesszük, a kerékpár automatikusan lezárja magát, és lopás esetén nemcsak hangosan riaszt, de az integrált GPS-chipnek köszönhetően jelzi aktuális helyzetét. Ha baleset történik, a rendszer értesíti az előre megadott kontaktszemélyt.

Facebook is beszáll a videochatbe

Nem meglepő, hogy a Facebook minden erejével a videochatelés irányába fordult, hiszen mostanában minden közösségi tevékenység, sőt még a tanulás is online térben történik. A Messenger üzenetküldő egy új, Rooms névre keresztelt videomeeting funkcióval is kiegészült, amelynek használatához a közösségi hálón sem kell létrehoznunk feltétlenül fiókot.

A Messenger Roomsban különböző szobák hozhatók létre az üzenetküldő felületéről, amelyben a családtagok, ismerősök vagy egyéb csoportok folytathatnak videós beszélgetéseket, időkorlát nélkül. A rövidesen elérhetővé váló megoldás akár ötven fős szobákat is támogat, amelyekbe a Facebook-fiókkal nem rendelkező ismerősök meghívására is lehetőség van. A csatlakozáshoz okostelefon vagy PC is használható, ráadásul plusz letöltésre sincs szükség, a böngészőből elvégezhető – persze aki a Messenger alkalmazást használja, a videós meetingeken is bevetheti annak különböző AR effektusait vagy háttereit.

„Veszélyes” növények

Léteznek olyan húsevő növények, amelyeknek áldozatai rovarok, rákocskák, csigák. Ezek a növények nincsenek rokonságban egymással. Valamennyien zöld színűek, tehát önellátók: a napfény segítségével maguk állítják elő a testük felépítéséhez szükséges anyagokat. Ám olyan környezetben élnek, ahol a talajban vagy a vízben nincs elég nitrogén és foszfor, márpedig ezekre az elemekre feltétlenül szükségük van. Így hát apró rovarokat, rákocskákat zsákmányolnak, és azok megemésztésével jutnak hozzá a nélkülözhetetlen elemekhez.

Zsákmányuk elfogására furfangos csapdákat használnak. A csapdák milyensége fajoként változik.

Légypapír

A zsákmányejtésnek ezt a módszert alkalmazza a magashegyi lápokban található harmatfű. Nevét onnan kapta, hogy levelein számos apró nyelecske található, amelyeknek csúcsán harmatszerrű cseppek csillognak, csábítva a nektárt kereső rovarokat. Amint egy rovar rászáll a levélre, nyomban odaragad, mint egy légypapírhoz. A szomszédos nyelecskék is ráhajolnak, s minél jobban kapálózik, annál több nyelecske borul rá.

Csúszka

Ennél a növénynél a levelek kis kancsókká alakulnak, és fedelük is van, ahhoz hogy az eső beléjük ne essen, s ne hígítsa fel a kancsóban található emésztőnedvet. Csalit ez a növény is alkalmaz: a kancsó bejáratánál színes nektárcseppek csillognak, de peremét és belsejét rendkívül sí-

kos viaszréteg borítja, amelyen az áldozat egyenesen a kancsó mélyén lévő emésztőfolyadékba csúszik le.

Légycsapó

A Vénusz légycsapójának nevezett növény fogakkal szegélyezett levelei a főként úgy csapódnak össze, mint egy hirtelen becsukott könyv, foglyul ejtve a rászálló legyeket.

Porszívó

Amint egy rákocska hozzáér a rence pereméhez, a csapóajtó azonnal felpattan, és a mögötte levő hólyagban található alacsonyabb nyomású víz úgy beszippantja a rákot, mint egy porszívó, a csapóajtó pedig azonnal bezárul mögötte. A csapdaként működő tomlók villámgyorsan működnek, szabad szemmel a folyamat nem is látható.

Különleges fajok is kialakultak, pl. a *Nepenthes rajah*, mely egy nagyméretű kancsóka, ami nektárt termel, így rágcsálókat vonz magához, ezeknek az ürülékét használja fel. Hasonlóan különleges a *Nepenthes hemsleyana*, aminek a kancsója úgy módosult, hogy egy kisméretű denevér, a *Kerivoula hardwickii* belemászva átaludhassa a nappalt. A növény nyeresége ebben az esetben is a guanó, ami magas nitrogén- és foszfortartalmú.

Tudtad?

Igazi furcsaság a pásztortáska, mely hazánkban is gyakori, nem ragadozó növény, de magjai nedvesség hatására egy ragacos réteget alakítanak ki, mely magához vonzza, megöli és megemészteti a rovarokat, mikrobákat és a fonalférgeket. Az így szerzett többlet tápanyag felgyorsítja a csírázást, ami előnyös a többi növényvel folytatott versenyzésben a fényért és a tápanyagokért.

A lopótökből született testvérek

– Segíts rajtam, kérlek! – fohászzkodott az istenhez.

A hetedik napon kilépett a templomból. Az ég, amelyet már régóta nem látott, kéken ragyogott, s boldogan élvezte, amint lágy szellő fújdogált. Ahogy így lassan ballagott, embereket látott, akik a rizsföldet művelték.

– Jaj de szeretnék dolgozni én is! – szakadt ki belőle a gondolat.

Ekkor hirtelen furcsa hangokat hallott a háta mögül. Amikor megfordult, tátva maradt a szája a csodálkozástól. „Mi az, csak nem egy lopótök követ?” Amint az öregember elindult, a lopótök is jött utána. Amint az öregember megállott, a lopótök is így tett. – Ejnye már, no!

Az öregember elkapta a lopótöket. Abban a pillanatban kiugrott belőle két kisgyerek:

– Örülök, hogy látlak, öregapám! Én Kinsicsi vagyok.

– Én meg Magosicsi vagyok. Mi a kívánságod?

Az öregember csak ámult-bámult!

– Te jó ég! Kannon isten ilyen hamar segített rajtam! – álmélkodott.

De rögtön kapott is az alkalmon: rizsgombócot és szakét kért a gyerekektől.

Kinsicsi és Magosicsi ételt és italt varázsolt elő a lopótökből. Az öregember jókedvűen nekilátott a falatozásnak:

– Jaj, de finom!

Miután jóllakott, fogta a lopótöket, és hazament a gyerekekkel együtt. Ettől a naptól kezdve, ha az öregember szegényekkel találkozott, Kinsicsi és Magosicsi segítségét kérte, és az elővárársolt finomságokból mindenkit jószívűen megvendégt.

Az öregember nagylelkűségének híre az egész faluban elterjedt, és amikor valamilyen ünnep volt a környéken, rá mindig lehetett számítani.

A gyerekek mindenhová elkísérték. A falusiak nagyon megszerették az öregembert, aki ennek módfelett örült.

Egy napon lókupec érkezett az öregember házához, aki hét lovat hozott magával.

– Öregapám, úgy hallottam, van egy különleges lopótököd – mondta, azzal elővett egy teli tarsolyt, majd így folytatta: – Add nekem a lopótöket a hét lovamért és háromszáz aranypénzért cserébe.

Az öregember megcsóválta a fejét, és ezt válaszolta:

– Ez a lopótök nekem nagyon sokat jelent. Sajnos nem adhatom.

Ekkor Kinsicsi és Magosicsi hajszálvkony hangon megszólalt:

– Nyugodtan elcserélheted a lopótöket. Már nincs rá szükséged.

A gyerekek annyira győzködtek az öreget, hogy az végül is ráállt az alkura.

A lókupec otthagya a lovakat és a pénzt, majd fogta a lopótöket, sarkon fordult, és egy szempillantás alatt eltűnt. Hamarosan egy várhoz érkezett. Odaadta a tököt a vár urának abban a reményben, hogy értékes jutalmat kap érte:

– Olyan lopótöket hoztam neked, uram, amelyet kértél: bármit elő lehet varázsolni belőle – szolt hetykén a lókupec, s ez teljesen elkápráztatta a vár urát:

– Akkor lássuk, tudsz-e belőle ételt varázsolni?

– Ahogy parancsolod! – mondta a lókupec.

Lefelé fordította a lopótöket, és ráparancsolt:

– Teremts elő ételt, italt!

Erre azonban nemhogy étel, de még egy csöpp víz sem jött ki belőle.

Izgatottan forgatta, ütögette a lopótöket, még bele is kukucskált. De abból mégsem jött elő semmi. A vár ura nagy haragra gerjedt, a csalót kidobatta a várból, és megtiltotta neki, hogy még egyszer akárcsak a környékre jöjjön.

Az öregembert pedig még a gond környéke is elkerülte a lókupectől kapott hét ló és a háromszáz arany miatt, és továbbra is boldogan éltek Kinsicsivel és Magosicsivel.

Japán mese

Dobrosi Orsolya fordítása

Jelige: Tavasz
Kedves Bizi!

Ötödikes lány vagyok, és nem vagyok valami jó tanuló. Hiába igyekezek, sokat tanulok, de nem változott semmi se, mert tele vagyok hármassokkal. Most meg, amióta nem járunk iskolába, még rosszabbul állnak a dolgok. Emellett van egy barátnóm, aki kitűnő tanuló, nem szokta felhozni, de én szégyellem, hogy nincsenek jó jegyeim. Mi ketten általában estefelé voltunk együtt, amikor befejezte a feladatait. Most vele se találkozhatok, csak néha csetelünk. Mit tegyek, hogy jobban menjen a tanulás?

Válasz:

Sajnos ez a koronás tavasz és az, hogy nem jártok iskolába, egyeseknek megnehezíti az amúgy is nehéz helyzetét, vannak, akik nem találják föl magukat az otthoni távtanulást illetően, különösen, ha a szülőknek nincs lehetőségük segíteni a tanulásban. Szerintem te jó úton haladsz, mert változtatni szeretnél azon, ami nem jó, és ezzel már megtetted az első lépést. Fontos, hogy önmagad miatt igyekezzél, ne mások miatt. Biztos, hogy segítőkre is találsz a munkaszokások elsajátításában, mert a munkaszokások segíthetnek pl. ilyen helyzetben, mint amilyen a járvány miatti távtanulás. Ebben a mostani helyzetben szombaton feltétlenül, de vasárnap is tanulási időt kell beiktatni. Azt is tudnod kell, hogy az ötödik osztály egyfajta fordulópont a tanulásban, hisz a tanító néni után a tanárok más-más elvárásaival kell szembenéznetek. Vannak, akik jól feltalálják magukat, és könnyebben alkalmazkodnak az elvárásokhoz, de vannak, akiknek ez az alkalmazkodás és az új iskolai rend megszokása nehezebben megy. Akinek kialakultak a munkaszokásai, be tudja osztani az idejét, könnyebben átvészeli ezt az alkalmazkodási időszakot és az otthoni bezártságot is. Aki viszont rendszertelenül, kampányszerűen tanul, az bajban van. Sajnos, senkinek sincs varázspálcája, hogy egy suhintással helyére kerüljön minden. Az első lépést már megtetted, jöhet a második: elkészíted a napirendedet, amiben meghatározod, hogy felkeléstől lefekvésig mi a teendő. A napirend az, ami segít abban, hogy ne folyjon szét a napod. Mert ha rendszer van az életedben, az megtart téged! Szóval: tegyél rendet a napjaidban!

Határozd meg magadnak, mikor kelsz fel, mikor fekszel le, és tarts be ezt mindennap! Mozogj, készíts mindennapi edzéstervet! Egyél rendszeresen és egészségesen! Tanulj rendszeresen, végezd el a feladatokat, ahogyan azt az osztályfőnököddel és a tanárokkal megbeszéltétek! A maradék időben foglald el magad, jó lenne, ha találnál valami jó hobbital! És estefelé, amikor már nincs iskolai teendő, tarts ún. "digitális detoxot". Ilyenkor félrerakod a mobilodat, kikapcsolod a számítógépedet, szünetet tartasz.

Kérdezd meg a barátnődet, hogy lenne-e kedve segíteni a tanulásban. Kikérdezhet Skype-on, Viberen vagy Messengeren, és így beszélgethettek is, amikor ő is ráér. Tudnod kell, hogy a tanulásnak is van egy ráhangolódási, bemelegítési szakasza, ugyanúgy, mint a sportolónak edzés előtt. Meg kell teremteni a megfelelő tanulási környezetet is: az asztalon az a felszerelés legyen, amire éppen szükséged van, (ceruza, golyóstoll, hegyező, színes ceruza, vonalzó, körző stb.). Figyelj, hogy ne kelljen minduntalan felkelned valamiért. Ha valamit fejből kell tudnod, azt mondd fel, ismételd hangosan a cicusodnak, kutyusodnak. Felelj a tankönyvben található kérdésekre is! Keresd meg az ismeretlen szavak jelentését! Erre nagyon jó online értelmező szótárak vannak. Amikor tankönyvből tanulsz, először olvasd el a leckét elejétől végig. A 2. olvasásnál ceruzával húzd alá a lényeges dolgokat (nevek, dátumok, definíciók, kulcsszavak...). A 3. olvasáskor már csak az aláhúzottakat olvasod. Próbáld meg a saját szavaiddal elmondani a leckét! Készíts tanulókártyákat! Az egyik oldalra ráírod a képlet, definíció nevét, a másik oldalra magát a képletet, meghatározást. Ezt a kártyát felhasználhatod ismétléskor, és jó játék lehet a család számára is. A kártyákat összerakjátok és megkeveritek, a válaszadó felé van a név, a helyes választ csak a kérdező látja. Ha pontos volt a válasz, a kártya átkerül a válaszoló elé. Ha tévesen válaszolt, a kérdező felolvassa a pontos választ, és a kártyát a kártyahalom aljára teszi. A játékot addig játsszák, míg minden kártya át nem kerül a válaszadóhoz. Készülhetnek kártyák minden tantárgy minden leckéjéből. És ami még fontos, legyél kitartó!

Kérdéseitekre Bori Mária pszichológus válaszol
e-mail: bizalmas.sorok@gmail.com

Anyaversek/versenyák

A hagyomány szerint Kosztolányi Dezső volt az első, aki listát állított össze az általa legszebbnek tartott tíz magyar szóból. Volt olyan szó, amely hangzása és volt, amely jelentése miatt került fel a listára. Utóbbira lehet példa az anya szó, hiszen az anya/édesanya ideális esetben mindenki számára fontos, pozitív jelentést hordoz. Május első vasárnapján őket, az anyákat ünnepeljük, ezért az e heti Iránytűben anyaverseket olvashatsz. Az anyaversek sajátosága a meghitt, szeretetteljes hang, emellett az anyai önfeláldozás megmutatása, de legalább ennyire szembeötlő az anya elvesztésétől való félelem vagy efeletti aggodalom. Ez a szorongás Kollár Árpád és József Attila verseit rokonítja egymással. Ezzel szemben Tóth Krisztina elfelejtett verse egy hétköznapi versmondás történetét meséli el, és lezárása adja meg a költemény igazi varázsát. Ezek azért is jó versek, mert nem érzelműek, nem egyszóúak, hanem az anyaságot több oldalról is szemügyre veszik.

Herédi Károly

Molnár Krisztina Rita Titkos kályha

Amikor az anyák napja közeledni kezd,
az osztályban eltervezzük, hogy majd mi, hogy lesz,
hogy ültetünk virágokat, és ki hegedül,
hogy díszítsük föl a termet, és hogy egyedül
mondjon verset mindenki az anyukájának,
és Kati néni felkiált: „A nagymamákat
valahogy el ne felejtjük, ők is anyukák!”
Meg hogy nem kell ünneplő, de vegyünk szép ruhát.
És ahogy készülődünk, mindig észreveszem,
hogy nekem egész máshol kóborol az eszem,
mert bennem, itt legbelül sütni kezd valami,
és nem tudom pontosan mi az, de hallani
lehet, ahogy lüktet, mert kicsike és forró,
amilyen az a kis parázs, a csillagszóró
hegye, amikor egyáltalán nem szór semmit,
de nem alszik el, a koromsötétben izzik.
Jó nézni. És amikor olyan nagyon süt már
ki sem lehet bírni, s hogy eszembe ne jutnál,
még nem volt olyan, anya. Mert te vagy az ott benn,
néha csak kicsit érzem, máskor meg egészen,
forrón, hogy itt vagy, mint egy titkos, apró kályha.
Ezért nem fagyok meg teljesen,
ha bántanak, ha valami fájna.

Tóth Krisztina

Az elfelejtett vers

Anyukám ott ül sárga ruhában, pont szemben.
Vár a virág a padon, amit csak neki, én szedtem.

Anyukám látja, hogy felsorakoztunk, minden kész,
ő a tömegben, látom az arcán, engem néz.

Fényképeznek a bácsik, aztán intenek és csend lesz.
Izgulok, és csak tátogok végig az énekhez.

Most jön a vers, anyu rám figyel ott, szemben.
Ez az a vers, amit hirtelen elfelejtettem.

Ez az a vers, amit tegnap a kádban elmondtam.
Kár, hogy a tegnapi fürdés nem most van.

Nem baj, majd elsuttogom, hogyha nem látnak:
te vagy a legszebb, a legjobb és a legbátrabb.

József Attila Mama

Már egy hete csak a mamára
gondolok mindig, meg-megállva.
Nyikorgó kosárral ölében,
ment a padlásra, ment serényen.

Én még őszinte ember voltam,
ordítottam, toporzékoltam.
Hagyja a dagadt ruhát másra.
Engem vigyen föl a padlásra.

Csak ment és teregetett némán,
nem szidott, nem is nézett énrám
s a ruhák fényesen, suhogva,
keringtek, szálltak a magosba.

Nem nyafognék, de most már késő,
most látom, milyen óriás ő -
szürke haja lebben az égen,
kékítőt old az ég vizében.

Kollár Árpád anya ma nem anya

anya sötét, vág a szeme, rossz ruha a kedve,
anya ül és lóg a lába, rág valami benne,

anya kő és anya láva, anya ma borosta,
anya teste száraz tészta, anya lelke gomba,

anya mezítláb szalad át most a hideg konyhán,
anya, anya, szól a padló, légy alszik a kontyán,

anya leves a fazékban, anya kihalt állat,
anya ma már nem lesz anya, holnap lehet, hátha,

anya fátyol, anya márvány, agyonmosott kabát,
anya varrja és csomózza és szétszedi magát,

anya horgol, anya fércel, felszel egy szalonnát,
anya, félek, soha most már nem jön vissza hozzám.

A zavarkeltő kódbeszélők

Amikor a navahó indián megszólalt, akkor a japán hamarosan elhallgatott

Vadnyugati filmekben láttuk, hogy az indiánok füstjelekkel kommunikáltak. A be nem avatottak ugyan látták a füstöt, de nem tudták, mit mond. Hiába látták, megfejteni nem tudták. Sokkal később, az első világháborúban az amerikai hadsereg igénybe vette az indiánok tudását. Persze, nem a füsttel való SMS-ezést, hanem nyelvüket.

A hadászatban mindig is gond volt az üzenetküldés, mert fennállt annak lehetősége, hogy illetlenek – mármint az ellenség – megtudja, miről van szó. A titkosírásnak, a kódolásnak hosszú és bonyolult a története, és éppen titokzatosságából adódik, hogy sok minden soha nem tudódott ki. A kódolt üzenet azonban időigényes volt. Meg kellett írni, aztán átírni az illetéktelenek számára érthetetlenre, aztán el kellett küldeni, majd annak, aki az üzenetet fogadta, meg kellett fejtenie, és átírni érthetőre. Bonyolult... Éppen ezért az első világháborúban a gyors üzenetküldésre az amerikaiak komancs és csaktó indiánokat alkalmaztak, de ez a megoldás csak a második világháborúban vált igazán hasznossá. Igaz, akkor már a navahó indiánok nyelve lett a menő.

Egy bizonyos Phillip Johnston egyike volt annak a mindössze 28 fehér amerikaiaknak, aki beszélte a navahók nyelvét, hiszen egy misszionárius fiaként navahó rezervátumban nőtt fel. Az ő ötlete volt, hogy a sok indián nyelv közül éppen a navahó legyen a kódbeszélők fegyvere. Ez a törzs akkor még meglehetősen népes volt, de írásbeliséggel nem rendelkezett. A navahók nem írtak, navahó szavakat sohasem vetettek papírra, és Amerikán kívül teljesen ismeretlen volt a nyelv.

Mivel ekkor már nyilvánvaló volt, hogy a Csendes-óceánon a Japánnal vívott háború átköltözik a szigetekre, és ott rendkívül gyors kommunikációra lesz szükség, a tengerészgyalogság elfogadta Johnston javaslatát. A tervek szerint kétszáz kódbeszélőt akartak kiképezni de kezdetben csak harminc navahó felelt meg az igényeknek.

Bonyolult eljárással kísérleteztek, majd bevezették a „helyettesítő kifejezések” módszerét. Az angol katonai szavakat, fogalmakat egy-egy navahó szóval helyet-

Ezt fejtették meg! Navahó híradósok feladatvégrehajtás közben

tesítették. Ez a kódolás azt eredményezte, hogy a navahóul ugyan beszélő, de be nem avatott számára az üzenetek értelmetlenek voltak. Ezáltal elérték, hogy harctéri körülmények között nem kellett kódolni az üzeneteket.

A híradós navahó katonának a parancsnok szóban elmondta az üzenetet, a navahó pedig kapásból fordítva, helyettesítő szavakkal fűszerezve, azonnal továbbította. Az üzenetet egy másik navahó híradós vette, és pillanatok alatt lefordította saját parancsnoka számára. És ment ez akár a karikacsapás.

A japánokat közben a gutaütés kerülgette. Mert a híradásokat ők is vették. Minden szót tisztán hallottak, de egy árva kukkot sem értettek belőle. Aztán mind gyakrabban észlelték, hogy egy-egy ilyen híradás után a harctéren gyors fordulatot vesz a hadiszerencse.

Az addig jól álcázott állásaikat egyszerre csak ellepték a láthatár mögött levő csatahajók nehézlövedékei. Vagy bombázók rajai jelentek meg az ilyen híradásokat követően, és rakták tele a hadálásaikat olyan csomagokkal, amelyekből a japánok nem kértek. Tisztában voltak azzal, hogy számukra ismeretlen nyelven mondják el valakik, hogyan lehet adott körülmények között a legtöbbet ártani a felkelő nap országa katonaságának. Csak-hogy az égvilágon semmit sem tudtak

tenni ez ellen. Egy kód feltörése mindig is bonyolult volt. Számos esetben sikerült is – ezzel még majd foglalkozunk –, de azokban az esetekben ismert nyelvekről volt szó. Feltörték a német Enigmát, és a japánok számos híradását is meg tudták fejteni. Igen ám, de németül meg japánul beszélőt ezeken az országokon kívül is bőven lehetett találni. Navahó pedig nemcsak hogy nem volt Amerikán kívül, hanem még azt sem tudta az ellenség, hogy kinek a miféle nyelvéről van szó.

Készítettek az amerikaiak erről egy filmet, amely végül nem a kódbeszélő navahókról, hanem testőreikről szól. Arról, hogy a titoktartás végett a testőrnek mindenáron meg kellett védenie az indiánt, ha pedig ez nem ment, akkor meg kellett ölnie, nehogy az a kínvallatás során – ezt a japánok rendszeresen művelték – eláruljon valamit, vagy akár mindent.

A titkot olyan féltve őrizték az amerikaiak, hogy csak 1968-ban szivárgott ki. A kódbeszélőknek először 1982-ben Ronald Reagan elnök mondott köszönetet; 2000 decemberében az amerikai kongresszus és Bill Clinton elnök 29 egykori navahó kódbeszélőt kongresszusi aranyéremmel tüntetett ki, 2001-ben pedig George W. Bush elnök személyesen tüntette ki a még életben lévő 5 navahó kódbeszélőt.

Nem siették el, az biztos.

Buzás Mihály

Akiket megihletett a járványügyi helyzet

A sivár szellemváros

The Rolling Stones

A csaknem hatvan éve aktív The Rolling Stones nyolc év után jelentkezett új dallal Living In A Ghost Town címmel, amely a koronavírushoz is kapcsolódik. A zeneszám munkálatait a brit zenekar Los Angelesben kezdte, Londonban folytatta, az utolsó simításokat pedig az együttes tagjai az otthonaikban végezték el. A frontember Mick Jagger egy interjúban arról beszélt, hogy az együttes még a kijárássra vonatkozó intézkedések előtt vonult stúdióba, időközben pedig arra lettek figyelmesek, hogy az egyik dal, amin dolgoztak, nagyon is passzol a mostani helyzethez, ezért odahaza véglegesítették és közzé is tették egy videoklip kíséretében. Keith Richards gitáros arról szól, hogy az új dal a soron következő új stúdiólemezők része, amely nagyjából már el is készült. A zenekar nemrég részt vett a One World: Together At Home című jótékonyági online maratonműsorban is, amelynek bevételét az egészségügynek ajánlják fel.

Az igazi hősök

James Blunt

James Blunt azon zenészek közé tartozik, akik a járványügyi helyzet miatt kénytelenek voltak lemondani a koncertjeiket. A brit sztár április elsején lépett volna fel Budapesten, de a rendezvényt elhalasztották. James Blunt Once Upon A Mind című

hatodik albuma tavaly jelent meg, ezen található a The Greatest című dal is, amelyhez klipet készített. A nemrég közzétett videó a koronavírushoz kötődik, az énekes ezzel mutatja ki tiszteletét azok előtt, akik napról napra a kór ellen küzdenek. James Blunt egy interjúban arról beszélt, hogy a dalt eredetileg a gyermekéhez írta, egyfajta üzenetként arról, hogy örült világban élünk, de azt reméli, mégis boldog jövő elé néznek. Elmondása szerint viszont a mostani helyzetben a zeneszám új értelmezést nyert, és erre akkor döbbsent rá, amikor az egészségügyi dolgozók erőn felüli munkáját figyelte. James Blunt úgy véli, ők az igazi hősök, a legnagyobbak, és hálával tartozunk nekik. Példamutatásként a dal bevételéből a brit egészségügyet támogatja.

A valódi harcosok

Avril Lavigne

A helyzetről hasonlóan gondolkodik Avril Lavigne is, aki nemrég a We Are Warriors című dallal jelentkezett. A kanadai énekesnő egy interjúban azt taglalta, hogy amióta a feje tetejére állt a világ, azt látja, hogy az emberek a mindennapjaikat úgy élik, mintha csatába indulnának, és most az egyszerűnek tűnő feladatok is, mint amilyen a küldemények házhoz szállítása, hősi cselekedetnek számítanak. Avril Lavigne szerint egyik napról a másikra mindenkit csatába szólítottak, és mindenki harcosává vált, kiváltképp az egészségügyi dolgozók. A We Are Warriors a Head Above Water című, tavaly megjelent albumán található Warrior című dal újragondolt verziója. Egyébként a Warrior egyik szerzője a volt férje, Chad Kroeger, a Nickelback frontembere. Avril Lavigne a dal bevételét egy alapítvány javára fordítja, amely azon egészségügyi dolgozók számára nyújt segítséget, akik a frontvonalon vívnak harcot a láthatatlan ellenséggel, a koronavírussal.

Meglepetés anyunak, mamának, dédinek!

Május első vasárnapja minden évben az édesanyák napja, az ő fáradhatatlan munkájukat, odafigyelésüket, szeretetüket ünnepeljük az idén május 2-án. Az anyák megünneplésének története az ókori Görögországba nyúlik vissza. Akkoriban tavaszi ünnepeket tartottak Rheanak, az istenek anyjának és vele együtt az édesanyáknak a tiszteletére. A történelem során később is voltak olyan ünnepek, amikor az anyákat felköszöntötték. Ezen a napon tehát ne felejtünk el anyukáinknak valami kedves meglepetést szerezni.

Feltételezem, sokan egyetértünk abban, hogy az édesanyák munkája felbecsülhetetlen, ezért is biztatunk mindenkit arra, hogy az igazi meglepetés érdekében gondolkozzunk el először valami saját kezűleg készített ajándékon. Mutatunk néhány kreatív ajándékötletet, amihez nem kell sok alapanyag.

1. Talán a legszemélyesebb és legjobb ajándék, amivel biztosan boldogsággöngnyet csalhatsz anyukád szemébe, az a saját kezűleg írt levél, amiben leírhatod, mennyire szereted, vagy felidézhetesz egy számodra kedves emléket, ami anyukáddal kapcsolatos. A levél témái különfélék lehetnek, de az biztos, hogy igazán szép ajándék lesz – például egy csokor virág mellé.

2. Biztosan láttatok már az interneten rengeteg DIY (do it yourself/ csináld magad) ötletet, melyek között bizony sok ara-

nyos és kreatív elképzelés van. Érdeemes megpróbálkozni néhányával. Ilyen például a fonálból, kartonpapírból ragasztóval készült szivecske. Méretétől függően lehet belőle kulcstartó, de akár kopogtató is, és kedvetek szerint díszíthetitek.

3. Készíthetsz illatosítót, amiből szép asztali dísz lehet. Ehhez szükséged lesz egy üvegtálra, vízben növekvő golyókra és pár csepp illataromára. Ha a golyók közé kis gyertyát helyezel, még jobban feldobja a lakást.

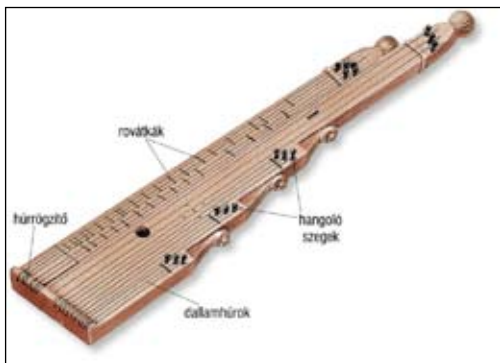
4. Egyedi bögrét is készíthetsz anyukádnak. Ebből biztosan jobban fog ízleni neki a reggeli kávé, ha alkoholos filccel mintát rajzolsz rá, vagy írsz valamit. Persze, ha szeretsz ügyeskedni, és több időd van, akkor egy kis ragasztó segítségével és némi csillámporral, esetleg gyöngyökkel még jobban feldobhatod az egyszerű bögrét. Ezt az ötletet kipróbálhatod tányéron vagy müzlistálon is.

Igazából teljesen mindegy, hogy mivel készülsz erre a napra, csak az a fontos, hogy éreztesd anyukáddal, hogy mennyire értékeled a munkáját, és hogy mennyire szereted.

„Az anya az az ember, aki mindig tudja, hol vannak azok a dolgok, amiket nem találsz”.

Tekerd, tekerd a lantot!

Csodálatos hangszer, mert egyszerre vonós és billentyűs, amely időnként dudára emlékeztető hangokat is kiad, ráadásul olyan, mintha sípolna, dobolna és nyekeregne... Nem véletlenül kapta egy időben a nyenyere nevet is, a hangja után. Ráismertek? Sejtitek, melyik hangszerről van szó?

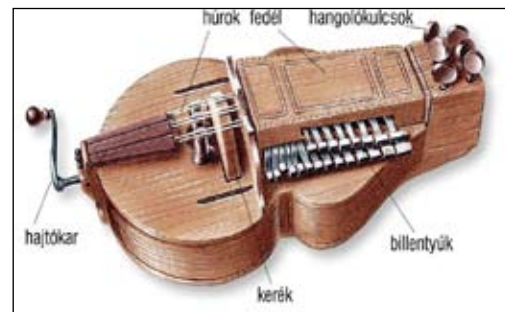

Citera

A tekerőlantról, az egyik legrégebbi hangszerről, amely furcsasága ellenére a zene meglepően sok területén megjelent. Szinte megszámlálhatatlan neve van: a tekerőlant mellett tekerő, nyenyere, körhegedű, nyekerő, szentlélekmuzsika, kolduslant, forgólant, vagy nevezték még organistrumnak, symphoniának, cifoninak, vielle-nek, lira tedescának, hurdygurdynak (ez az angol elnevezése), Drehleiernek, Radleiernek, Bauernleiernek és Bettleiernek (ezek a német nevei), orosz nyelvterületen pedig relja a neve. A tekerő a falu emberének kedvelt hangszere volt. Húros hangszer, melynek alakja a hegedűhöz hasonlít. Szélén kiáll egy kar, ennek forgatásával mozgásba lendül a belső kerék, amely megrezegteti a húrokat. A

hangszer a tekerő nyaki részén, a fejben található kulcsok segítségével hangolható. A húrokat fedél takarja. A fedél előtti billentyűk lenyomásával lehet a dallamot megszólaltatni.

A tekerőlant legkorábbi ábrázolása a spanyol soriai S. Domingo templom egyik portálszobrán látható, nagyjából az 1150-es évekből. A 11–13. században végig ilyen nagy méretűek voltak a tekerők, s csak később kezdtek el kisebbedni. A 15. századig világi és egyházi zenékhez egyaránt használták, majd férfi és női vándormuzikusok, koldusok vették a kezükbe, és szórakoztatták vele a városok, falvak népét. Magyarországon főként az Alföldön használták, parasztmulatságok, lakodalmak hangszereként. A 20. században a szélesebb közönség a Halmos Béla és Sebő Ferenc által beve-

Tekerőlant

tettek más hangszereket is (pl. cimbalom, hegedű, bőgő, klarinét). Lássuk ezek közül a leginkább használt citerát és dudát közelebbről.

A legerjedtebb húros, pengetős hangszer a citera. A legegyszerűbb a vályú alakú citera. A vályú két végén húrögztítő, valamint hangoló szegek vannak. Ezek között feszülnek a dallamhúrok. Alattuk található a dallamhúrok. Alattuk található a dallamhúrok a különböző magasságú hangok képzésére szolgálnak.

A citerás a jobb kezében tartott lúdtollból vagy szarudarabból készült pengetővel pengeti, míg a bal kezének ujjaiával vagy rövidebb lúdtollal szorítja le a húrokat.

Nagyon kedvelt hangszere volt a falusi multságoknak. Sok helyen működnek hagyományőrző citerazenekarok.

Állatbőről készített egyszerű többszólamú fúvóhangszer a duda. Három sípja van: dallamot játszó síp, kontrasíp, basszussíp. A duda már Mátyás király idejében is kedvelt hangszer volt. Általában a pásztorok közül kerültek ki a legjobb dudások.

Duda

zetett budapesti táncházakban ismerhet meg közelebbről.

A régiek maguk készítette hangszereket használták (pl. doromb, furulya, citera, duda, tekerő), de szívesen megszólal-

N-a

Az egyetlen vajdasági tekerőlantos

Az egyetlen vajdasági tekerőlantos, Micsik Béla, a Népművészet Ifjú Mestere 1981-ben kezdett el citerázni. Első tekerőjét Vrábel János csókai hangszerkészítő mestertől szerezte, amelyet később egy Budapesten készült hangszerre váltott, azóta is ezen játszik, főleg dél-alföldi és dunántúli muzsikát. Tekintettel arra, hogy a tekerő XIV. századi hangszer, természetes, hogy középkori zenét is megszólaltat rajta. Emellett még 13 hangszeren játszik, a többi között furulyán, kavalon, kortemuzsikán, okarinán, háromféle dorombon.

Micsik Béla a szenttamási Őseink zenéje rendezvényen

Fotó: Nagy Magdolna

Ismered-e a magyar megfelelőt?

Kösd össze a párokat, akár gondolatban is!

1. restaurant	a) zavar, kavarodás
2. nonstop	b) hirtelen kisütött hús
3. stagnál	c) üzlet, bolt
4. kontraszt	d) étterem
5. delegáció	e) szünet nélküli, folyamatos
6. shop	f) megáll, nem fejlődik
7. steak	g) tőzsdeügynök
8. bróker	h) küldöttség
9. konfúzió	j) hírközlési eszközök
10. média	k) ellentét

Fejtörő

Hány van?

Hány 9-es van 1-től 100-ig?

Mi a negyedik?

Van négy hajóm, egymástól mind 100-100 méterre: egy 3 evezősoros gálya, egy 3 árbócos vitorlás és egy csatahajó. Mi a negyedik?

Hajók az óceánon

Mindennap délben egy hajó indul el Le Havre-ból New Yorkba az Atlanti-óceánon. Ez a hajózási társaság ugyanebben a pillanatban New Yorkból Le Havre-ba is indít járatot. Az útvonalat mindkét irányban pontosan hét nap alatt teszik meg a hajók. Egy induló hajó hány szembejövővel találkozik?

Latin közmondások

Alea iacta est.

A kocka el van vetve. (Julius Caesar mondta, amikor seregével átlépte a Rubicon, és Róma ellen vonult.)

Anima sana in corpore sano.

Ép testben ép lélek.

Dum spiro, spero.

Amíg élek, remélek.

Historia est Magistra Vitae.

A történelem az élet tanítómestere. (A régi emberek hibáiból és erényeiből sokat lehet tanulni.)

Iustitia est regnorum fundamentum.

Az igazság az országok talpköve. (Vagyis erre lehet építeni.)

Keresd meg a három különbséget!

(Megoldás: Ismered-e... - 1. d, 2. e, 3. f, 4. k, 5. h, 6. c, 7. b, 8. g, 9. a, 10. j. Hány van? - Egy, mert minden számból csak egy van, számjegyből van több. Mi a negyedik? - Tengeralattjáró vagy léghajó. Hajók az óceánon - Abban a pillanatban, amikor elindul, 8 hajó van úton, egy éppen bekezdik, egy másik éppen indul. A hét napos út során még hét hajó indul, az utolsó éppen abban a pillanatban, amikor bekezdünk. Tehát 15 hajó a helyes válasz.)

Találj négy különbséget!

Székely bácsi az állatkertben

A székely bácsi hazamegy az állatkertből, és beszámolót tart a komájának.

- Láttam az állatkertben zsiráfot.
- Az milyen?
- Tudod, milyen a ló?
- Igen.
- Na, a zsiráf is olyan, csak hosszú nyaka van, hosszú lábai és barnás foltos.
- És mit láttál még?
- Zebrát.
- Az milyen?
- Tudod, milyen a ló?
- Persze.
- Na, a zebra pont olyan, csak fekete-fehér csíkos.
- És mit láttál még?
- Vízilovat.
- Az milyen?
- Tudod, milyen a ló?
- Tudom.
- Na, az pont olyan, csak sokkal kövérebb, és a vízben él.
- És mit láttál még?
- Tigris.
- Az milyen?
- Tudod, milyen a ló?
- Igen.
- No, a tigris egyáltalán nem olyan!

Kisbéka

A kisbéka sétál az úton. Egyszer csak egy elágazáshoz ér, és megdöbbenve olvassa: „Balra a szépek, jobbra az okosak.”

A kisbéka felsóhajt:

- Most szakadjak ketté?

Sündisznó

Két sündisznó találkozik. Az egyiknek be van kötve a keze.

- Mi történt veled?
- Baleset. Meg akartam vakarni a hátam.

Pistike szülinapi zsúron

Pistike zokogva megy haza Lajcsika szülinapi zsúrjáról. Otthon a mamája aggodva kérdezi:

- Mi bajod van édes kisfiam?

Mire a kisfiú dühösen:

- Azt mondta a Lajcsi mamája, hogy annyi limonádét ihatok, amennyit akarok, és annyi szendvicset, meg fagyit ehetek, amennyit csak akarok. De nem bírtam annyit enni!

Két tehén

Két tehén nadrágot vásárol a boltban.

Mondja az egyik:

- Bóó!

Mondja a másik.

- Honnan tudod, még fel sem próbáltad!

Palacsinta

Agresszív kismalac sétál az erdőben, találkozik a nyuszikával. Hozzávágja a palacsintáját, mire a nyuszika:

- Ez szándékos volt?
- Nem! Lekváros!

Tehén a buszmegállóban

- Áll egy tehén a buszmegállóban. Ha megjön a busz, hova fog felszállni?

- ???
- Legelőre.

Igaz

A tanár idéz egy versből:

- „Egész úton hazafelé azon...” No, ki tudja, miből idéztem?

Egy diák rávágja:

- Abból a könyvből, amit a kezében tart, tanár úr.

Két szelet csokoládé

- Móricka! Ebben a dobozban reggel még két szelet csokoládé volt, most pedig csak egy van! Meg tudod ezt magyarázni?

- Igen, apa! Reggel még nagyon sötét volt, és így nem vettem észre a másikat!

A zsinór

Pistike nézelődik az apukájával a játék-boltban. A kisfiú felkiált:

- Apu, vedd meg nekem azt a zsinórt!
- Miféle zsinórt Pistike?
- Hát azt, amelyiknek egyik végén egy távirányító van, másik végén pedig egy autó.

Távolságok

- Mi van messzebb tőlünk? – kérdi a tanár Mórickától. – Kína vagy a Hold?

- Szerintem Kína!
- Miből gondolod Móricka?
- A Holdat innen is látni! Kínát nem!

Öregasszony a fán

Móricka megy haza az iskolából, és látja, hogy egy öregasszony ül a fán.

- Mi van, mama, Red Bull? – kérdi Móricka.

- Nem, fiam, Pitbull!

Hát ez állat

Móricka kérdezi az apját:

- Apa, mi az? Kicsi, zöld, és ugrál a fán?

- Hát béka – mondja az apja.

Erre megszólal Móricka:

- Hát nem, az egy éretlen mókus.

A beképzelt egér

Moziba megy az egérke, de balszerencséjére az előtte lévő székre pont az elefánt ül, s akárhogy fészkelődik is, semmit sem lát a filmből. Megmérgeződik az egérke, két sorral előre fut, s leül pont az elefánt elé. Kényelmesen elhelyezkedik, majd hátrafordulva kárörvendően azt mondja az elefántnak:

- Most már ágaskodjon maga!

Mozgás

Biológiaórán kérdezi a tanár az osztálytól:

- Ha most átugornék ezen a padon, milyen izmokat mozgatnék meg?

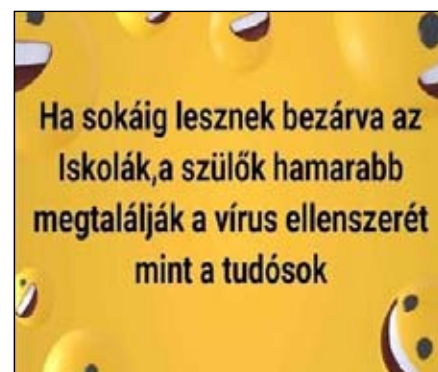
Móricka jelentkezik:

- A nevetőizmainkat.

Zérójelben

Két nulla sétál az utcán. Találkoznak egy nyolccsal.

- Nézd – mondja az egyik nulla a másikkal –, ez hogy elszorította a derekát!

Céci és Denisz már hónapok óta szóba sem állnak egymással. Vagyis most egyébként sem bírnának beszélni, de a lényeg, hogy a haragjuk kölcsönös. És mindennek az a bizonyos délután az oka, amikor Ádámmal mentek haza a kroszpályáról. A történetük igazából egészen tavalyelőtt szeptemberre nyúlik vissza, pontosabban a megismerkedésükig. Na nem úgy volt, hogy első látásra szerelmesek lettek (ha van egyáltalán szerelem ebben a korban), de azért elég hamar felfigyeltek egymásra. November elején észrevettem, hogy egyre több időt töltenek együtt. Az iskolában és azon kívül egyaránt. Nagyon jól kijöttek, hasonlítottak a nézeteik is. Viszont a pletykákat nem kerülhették el. A fiúk „szerelmes párnak” titulálták őket, és az idegesítő megjegyzéseikkel már nekem is az agyamra mentek. A lányok pedig minden áldott nap megkérdezték Cécitől: akkor most „jártok vagy nem”??? Szegényt igazán megsajnáltam. Szerintem sokkal rosszabul érezte magát

Jusztika igazsága

Céci és Denisz

ezektől a csúfolódásoktól, mint Denisz. Állandóan azt mondogatta nekem meg Annának, hogy ők ketten csak barátok, és már miért ne létezhetne fiú-lány barátság. Aztán múltak a napok, a hetek, a hónapok, és elérkezett a nyári szünet. Továbbra is nagyon jóban voltak egymással. Egész nyáron együtt mentek a medencére, sokat bicikliztek, beszélgettek. Viszont ez sem tarthatott örökké. Azon a bizonyos úton a kroszpálya után történt valami, ami véget vetett a barátságuknak. Ez már rögtön másnap kiderült a suliban. Céci ugyanis nagyon szomorú volt, és elmondta nekem, hogy halálosan megharagudott Deniszre. Mégpedig azért, mert azt mondta, hogy neki a legjobb barátja Ádám. Csak ezért?? Gondoltam magamban, de nem mondtam ki hangosan, mert Céci tényleg nagyon szomorúnak tűnt.

Valamint a továbbiakban kiderült, hogy Denisz sem érez másként, már-mint ha a haragra gondolunk. Mert hogy szomorúságot nem láttam az arcán, az biztos. Tehát Denisz és Ádám többet nem álltak szóba Cécivel, valamint igen rossz véleményt alkottak róla maguknak. Nem valami szép szavakkal illették (ha véletlenül mégis hozzá szóltak), és meg voltak róla győződve, hogy egy beképzelt, sértődékeny... Inkább a végét nem mondom ki. Ettől fogva még jobban sajnáltam Cécit. Csakis az ő kedvéért nem gondoltam még arra se, hogy legalább kiderült, Ádám nem szerelmes belé. Apropó, Ádám. A következő részben megint róla fogtok hallani. Maminak pedig üzenem, hogy ne féljen, nem úgy lesz, mint a múltkor, szem előtt tartom a kritikáját. Nektek pedig megemlítem, hogy az e-mail-címem továbbra is jusztikamegmondja@gmail.com. Várom tanácsaitokat és véleményeket. Sziasztok!

A helyes válasszal könyvet nyerhetsz!

Az előző nyereményjátékunkban szereplő állat neve cukormókus volt.

Lássuk, mely különleges állat szerepel e heti játékunkban! A különleges kinézetű aprócska emlős az övesállatok családjába tartozó faj. Nemének egyetlen faja. Élterét Argentína füves pusztái és homokos alföldjei képezik. Csakis az ország középső részén fordul elő. Az övesállatok közül a legkisebb méretű. Fejtesthossza csak 9–11,5 centiméter, farka igen rövid. Páncéljának színe világos vörös vagy rózsaszín, hasi része sárgás vagy piszkosfehér. Érdekes, hogy lábain a testméreteihez mérten nagy, lapátszerű karmok helyezkednek el, amikkel szinte „úszik a homokban”.

A helyes választ legkésőbb május 7-éig küldjétek el címünkre. Levélcímünk: Jó Pajtás, Vojvode Mišića 1., 21000 Novi Sad. A választ elküldhetitek a jopajtas.szerk@magyarszo.rs e-mail-címünkre is. A nevetek mellett írjátok meg az iskolátok nevét, az osztályt és a lakcímeteket.

A Jó Pajtás megjelenését támogatja

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
82+79(02.053.2)
ISSN 0350-9141
COBIS.SR-ID
16225794

Vajdaság Autonóm Tartomány

Magyar Nemzeti Tanács

Vajdasági magyar gyermeklap

■ Megjelenik a tanévben minden csütörtökön ■ Első szám: 1947. január 1. ■ Alapító (laptulajdonos): Magyar Nemzeti Tanács ■ Kiadja a Magyar Szó Lapkiadó Kft., 21000 Novi Sad, Vojvode Mišića 1., Szerbia ■ Igazgató: **Ókrész Rozália** ■ Főszerkesztő: **Varjú Márta** ■ Felelős szerkesztő: **Török Erna** ■ Grafikai szerkesztő: **Buzás Mihály** ■ Lektor: **Tóth Eszter**
■ Állandó munkatársak: **Bori Mária, Herédi Károly, Koncz Erzsébet, Lukács Melinda, Major Evelin, Nagy Magdolna** ■ Telefon: 021/457-100 ■ Kéziratokat és képeket nem örzünk meg és nem küldünk vissza ■ Terjeszti a Magyar Szó Lapkiadó Kft. terjesztőosztálya, telefon: 021/557-304, e-mail: plasman@magyarszo.rs ■ Dinárfolyószámla: 160-920019-57 Banka Intesa Novi Sad (feltüntetni: Jó Pajtás-előfizetésre!) ■ Előfizetés egy évre (kb. 38-42 szám) 2000 dinár (csak belföldi kézbesítéssel) ■ Előfizetés egy évre (külföldre): a postaköltség változásának függvényében (érdeklődni e-mailben) ■ Készült a Magyar Szó Lapkiadó Kft. Nyomdájában, Újvideken ■ Jó Pajtás az interneten: www.jopajtas.com ■ Szerkesztőségi e-mail: jopajtas.szerk@magyarszo.rs